

Skuespiller- og danser**alliansen**

Til Kultur- og likestillingsdepartementet
Sendt inn i digital løsning

Oslo, 27. februar 2026

Høringsinnspill til forslag om verdiprinsipper for rimelig betaling for kunstnerisk arbeid.

Skuespiller og danseralliansen (SKUDA) ønsker med dette å bidra med innspill til høringen om verdiprinsipper for rimelig betaling for kunstnerisk arbeid. Skuespiller- og danseralliansen er en arbeidsgiver opprettet i 2012 for å styrke utøvende dansere og skuespilleres arbeidssituasjon i et arbeidsliv preget av midlertidige ansettelser og oppdrag, samtidig som arbeidsgivernes behov for et fleksibelt arbeidsmarked imøtekommes.

Opprettelsen av SKUDA er inspirert av de svenske alliansene TeaterAlliansen (1999), Dansalliansen (2006) og MusikAlliansen (2008). Bakgrunnen for opprettelsen i Norge var bl.a. nedgang i faste ansettelser for skuespillere, svært få faste ansettelser for dansere, og den lave inntekten blant dansere og skuespillere som hovedsakelig arbeider i det prosjektbaserte feltet, påvist i flere av Telemarkforsknings inntektsundersøkelser forut for opprettelsen.

SKUDA inngår i en kulturpolitisk strategi om at publikum i hele landet skal oppleve kunst av høy kvalitet. Vi er en sentral del i økosystemet i det kulturelle arbeidslivet for scenekunst, og bidrar til at teatre og andre scenekunstinstitusjoner i hele landet kan rekruttere høyt kompetente og tilgjengelige utøvere når de har behov for dem. Samtidig bidrar SKUDA til styrket kunstnerøkonomi for de ansatte kunstnerne og kompetanseutvikling for alle scenekunstnere uavhengig av ansettelse som gjør at de står sterkere i sin yrkesutøvelse.

SKUDAs ansatte scenekunstnere søker permisjon uten lønn når de arbeider for andre oppdrags- og arbeidsgivere. Omfang av betalt arbeid som utøvere som overskrider minimumskrav SKUDA har satt, gjør at kunstnerne får forlenget sin ansettelse i SKUDA. Forlengelse skjer for 2-årsperioder dersom minimumskravet oppnås.

Som arbeidsgiver krever vi ikke innsyn i våre ansattes inntekter fra andre, men vi forutsetter at de skal motta *rimelig betaling*, dersom de skal gis permisjon av den kategorien som teller til opptjeningskravet for videre ansettelse. Derfor har Kulturdirektoratets arbeid med å fastsette verdiprinsipper for rimelig betaling stor praktisk betydning for SKUDA og våre ansatte kunstnere.

Side 1 Mandatet gir Kulturdirektoratet to deloppgaver: utarbeide verdiprinsipper og oppfølgende strategi dvs. oppfølging fra departementet, direktoratet og aktørene. I høringsbrevet er første deloppgave vektlagt, mens detaljer i oppfølgingen er utsatt.

SKUDA vil understreke at gode prinsipper får liten verdi med mindre de gir konkrete praktiske resultater, derfor imøteser vi også del to i utredningen med store forventninger.

Skuespiller- og danseralliansen

Side 4 Under «Internasjonale erfaringer» nevnes ikke den irske prøveordningen Basic Income for the Arts¹ som har høstet gode erfaringer og som gjøres permanent fra 1.2.2026, og som har mye til felles med SKUDA. BIA har i den 3-årige prøveperioden sikret 2000 irske kunstnere en ukentlig inntekt på 325 Euro. Dette har medvirket til økt kunstnerisk produksjon, mindre arbeid utenfor kunstområdet, bedre helse og wellbeing for disse kunstnerne. I tillegg er det beregnet at effekten av 1 Euro statlig investering ga 1,39 Euro tilbake til samfunnet.

Tilsvarende effekter har ansettelsen i Skuespiller- og danseralliansen, og vi finner det underlig at verken denne norske eller de svenske alliansene omtales i et perspektiv av styrket kunstnerøkonomi.

SKUDA oppfordrer til at erfaringene fra Irland, Sverige og Norge også tas med i omtalen når norske verdiprinsipper skal utarbeides.

Side 5

«Følg eller forklar prinsippet».

Det legges opp til at aktørene skal følge verdiprinsippene med mindre de forklarer hvorfor de avviker fra dem. Dette reiser umiddelbart spørsmålet om hvilke forklaringer som kan aksepteres og hvilke som ikke kan aksepteres. Er for eksempel følgende forklaringer akseptable:

- Vi produserer en lavbudsjettfilm/scenekunstproduksjon hvor aktørene er med å bære den økonomiske risikoen.
- Kunstnerne er selv eiere av kompaniet som produserer verket.
- Kunstnerne jobber pro bono siden arrangementet er til inntekt for et godt formål.
- Kunstnerne arbeider pro bono på premieren siden de da blir sett av mange innflytelsesrike personer i kulturlivet som kan gi dem tilbud om nye oppdrag.

Prinsipper for prinsippene

Kulepunkt 6: *Prinsippene kan innebære at kulturtilbudet reduseres til fordel for rimelig betaling til kunstnere, selv om dette i seg selv ikke er et ønsket utfall.*

Vi anmoder om at Kulturdepartementet bestiller en utredning av hvor stort omfang en reduksjon i kulturproduksjonen vil ha. Spesielt i det frie scenekunstheltet er det vår erfaring at det realiseres mange underfinansierte produksjoner.

Scenekunstnerens faktiske arbeidsomfang må kartlegges for å synliggjøre omfanget av gratisarbeid og uønsket subsidiering som foregår i dag. Forberedelse, skapende arbeid i prøveperiode og etterarbeid er gjennomgående underrapportert, til tross for at dette utgjør en vesentlig del av den kunstneriske innsatsen. Dette arbeidet inngår i liten grad i budsjetter, kontrakter eller praksis, og blir dermed usynliggjort som arbeidsinnsats.

Når kun 20 % av søkerne får tilskudd fra Kulturdirektoratets ordninger for scenekunst (2022), vil vi understreke at finansieringen av scenekunst utenfor institusjonene er for svak.

¹ [Basic Income for the Arts Pilot Scheme: Reports](#)

Side 7 Skuespiller- og danseralliansen

Målet med verdiprinsippene er å forbedre leve- og arbeidsvilkårene for kunstnere gjennom å sikre rettferdig betaling og gode kontraktsforhold slik at de kan leve av det de skaper.

SKUDA applauderer målsettingen, men mener innføring av verdiprinsippene alene ikke kan løse utfordringene i kulturarbeidslivet.

Kulturlivet kjennetegnes av betydelig bruk av midlertidige oppdrag og ansettelser noe som gjør at kunstneres arbeidsliv har stor variasjon i omfang og varighet av kunstnerisk arbeid.

Skuespiller- og danseralliansen mener derfor at kultur- og kunstnerpolitikken må bestå av målrettede og treffsikre virkemidler som stipendpolitikk, finansiering av Skuespiller- og danseralliansen, stabil og sterk finansiering av Norsk Kulturfonds ordninger, scenekunstinstitusjoner og infrastruktur, som gjør det mulig å virke som scenekunstner i dette landskapet.

I høringsutkastet er det ingen oppdatert beskrivelse av hvordan kulturarbeidslivet faktisk fungerer, og få referanser til Meld. St.22 Kunstnarkår som omtalte deler av utfordringene i arbeidslivet i kultursektoren.

Vi etterlyser at Kulturdirektoratet som sekretariat for den største tilskuddsgiveren Norsk kulturråd som forvalter Kulturfondet, reflekterer mer inngående over hvordan den reelle situasjonen for kunstneres arbeidsliv er og kan forbedres.

Prinsippene skal fungere som en veiledende standard for statlig finansierte kunst- og kulturinstitusjoner og tilskuddsordninger, innenfor de til enhver tid gjeldende budsjетtrammer.

Det er en utbredt oppfatning blant utøvende og skapende kunstnere i det frie scenekunstheltet, at man normalt vil få lavere tilskudd enn det blir søkt om, dersom man budsjetterer med full lønn for samtlige medvirkende kunstnere i en produksjon. Dersom dette ikke medfører riktighet, er det viktig at Kulturrådet kommuniserer dette til søkere i utlysningen av tilskudd, for deretter å følge det opp med tildelinger. Hvis innføring av verdiprinsippene skal skje uten økte budsjетtrammer, vil konsekvensen (i tråd med punktet over) bli færre produksjoner og færre publikumsopplevelser.

Dette medfører i realiteten en svekkelse av kunstneres finansierte arbeidsmuligheter, noe som trolig ikke er intensjonen bak regjeringens ønske om styrket kunstnerøkonomi. SKUDA ser med bekymring på hvordan dette kan slå ut i det prosjektbaserte teater- og dansefeltet som finansieres med midler fra Norsk Kulturfond og øvrige statlige fond, og hvor svært mange scenekunstnere har sitt hovedarbeidsområde.

For dans skjer det største omfanget av produksjon av danseforestillinger utenfor de etablerte scenekunstinstitusjonene. En svekkelse av produksjon av dansekunst, med de følgene det vil få for arbeidsmulighetene for dansekunstnere og andre tilknyttede disse produksjonene, er ikke holdbar politikk.

Dansekunst har kun to institusjoner DNO&B og Carte Blanche som reguleres med tariffavtaler som ansetter dansere og koreografer. Øvrige scenekunstinstitusjoner i Spekter-området har tilsvarende tariffavtaler for dansere og koreografer, men har ikke egne danseensembler tilsvarende skuespillerensemblene i sine virksomheter.

Skuespiller- og danseralliansen

Hvis disse prinsippene ikke følges opp med økte midler til produksjon, vil et betydelig antall scenekunstnere få reduserte muligheter til å jobbe med sitt kunstneriske virke.

Det kan i sin tur føre til at kulturlivet mister viktig og verdifull kunstnerisk kompetanse som samfunnet har investert betydelig i, gjennom høyere kunstutdanning. En slik risiko for kompetanseflukt omtales ikke i høringsnotatet.

Dette vil ramme de kunstnerne som regjeringen har som mål å bedre vilkårene til gjennom disse verdiprinsippene.

Vi anmoder Kulturdepartementet om at det må foretas en konsekvensanalyse av hvordan innføring av verdiprinsipper for rimelig betaling for kunstnerisk arbeid vil påvirke skapende og utøvende kunstners arbeidsmuligheter utenfor de store scenekunstinstitusjonene dersom det ikke tilføres økte midler til de statlige tilskuddsordningene.

Setningen: «*Verdiprinsippene skal være avgrenset mot lønn og ansettelsesforhold, avtaleregulert erstatning og mot områder der betaling forhandles kollektivt*», er hentet ordrett fra bestillingen fra Kulturdepartementet. Vi forstår dette slik at prinsippene utelukkende kommer til anvendelse i oppdragstakerforhold – altså der hvor kunstnere fakturerer oppdragsgiver fra sitt enkeltpersonforetak. «*Avtaleregulert erstatning*» henviser trolig til vederlag for opphavsrett som er regulert i Åndsverkloven.

Som det fremkommer i punkt 6. i verdiprinsippene under, er «falske næringsdrivende» en utfordring i scenekunstbransjene. Samtidig er det mange ansettelsesforhold som ikke er regulert av kollektive tariffavtaler. Vi vil derfor foreslå at setningen kortes ned til: «*Verdiprinsippene skal være avgrenset mot avtaleregulert erstatning og mot områder der betaling forhandles kollektivt.*»

Skuespiller- og danseralliansen støtter de sju foreslåtte verdiprinsippene i høringsnotatet, men mener både konsekvensutredning og strategi burde ligge til grunn FØR verdiprinsippene iverksettes.

I prinsipp nr. 2 tillegges offentlige (statlige) aktører et særlig ansvar. Etter SKUDAs mening bør også kommunale og fylkeskommunale aktører ha et slikt ansvar – for eksempel ved engasjement i Den kulturelle skolesekken eller ved fremføringer i kommunale kulturhus og institusjoner.

Prinsipp nr. 4 slår fast at rimelig betaling skal legges til grunn ved budsjettering. Verdiprinsipper for rimelig betaling bør ikke bare fastslå at gratis arbeid er uønsket, men også bidra til å synliggjøre, definere og anerkjenne det skapende arbeidet som i dag faller utenfor eksisterende avtaleverk og budsjetter.

Prinsipp nr. 5 og 6 handler om kontraktsinngåelse. Vi er opptatt av hvordan prinsippene kan operasjonaliseres og kontrolleres. Siden loven slår fast oppdragsgivere og arbeidsgiveres plikt til å velge riktig tilknytningsform, bør etter vår mening alle kontrakter starte med en formulering som fastslår arbeidets art og hvorfor dette begrunner valget av tilknytningsform.

Skuespiller- og danser**alliansen**

Prinsipp nr. 7 pålegger oppdragsgivere (statlig finansierte kunst- og kulturinstitusjoner og tilskuddsordninger) å følge opp at også underleverandører følger prinsippene om rimelig betaling uten at dette omtales nærmere. Vi er spent på hvordan dette prinsippet skal gjennomføres og kontrolleres i praksis, og mener dette ikke må føre til ekstra rapporteringsarbeid for de som mottar tilskudd fra Norsk kulturfond.

Avslutning

Vi ser fram til at våre syn tas med i den videre behandling av høringsutkastet. Vi stiller mer enn gjerne vår erfaring og kunnskap om kulturarbeidslivet til disposisjon både for Kulturdirektoratet og Kulturdepartementet.

Vi håper iverksatte verdiprinsipper vil ha smitteeffekt til andre områder slik at rimelig betaling for kunstnerisk arbeid faktisk fører til styrket kunstnerøkonomi i stort.

Vennlig hilsen
Skuespiller- og danseralliansen AS
Sign.
Knut Alfsen
Styreleder

Sign.
Tone Øvrebø Johannessen
Daglig leder